

Miljømessig og sosial bærekraft med folkeforskning – koblinger mellom innbyggerinvolvering, folkeforskning og medvirkning

Arbeidsverksted nr 3

RefLab: Verktøy for refleksiv praksis i miljørelatert folkeforskning

18.10.2024, NIVA, Oslo

Velkommen og mål for dagen

- Bli kjent og **knytte kontakter**
- Refleksjon rund **aspekter knyttet miljømessig og sosial bærekraft med folkeforskning og koblinger mellom folkeforskning og annen involvering av folk i forskning** for å bedre kunne innrette prosjektet for å oppnå formålet og de mål som er satt
- **Inspirasjon til ressurser** man kan bruke i egne prosjekter for refleksjon og avveininger

Agenda 18.10.24

09:30 *Kaffe og te med noe til, registrering*

10:00 **Velkommen! Introduksjon og mål for dagen** (v/Line Barkved, Cecilie Baann og Sara Plassnig, NIVA)

10:15 **Kafedialog rundt bordene.**

10:35 **Folkeforskning og involvering av folk i forskning og forvaltning knyttet til bærekraft: Ulike perspektiver og erfaringer**

- Reidun Norvoll (Senter for velferds- og arbeidslivsforskning, OsloMet)
- Torbjørg Mosland Raen (Spikkestad innbyggertorg, Asker kommune)
- Katja Bratseth (Byantropologene)

11:10 **Aktivitet/case: Ulike avveininger knyttet til folkeforskning og involvering av folk i prosjekter om/for bærekraft**

11:30 *Lunsj*

12:00 ***Aktivitet fortsetter***

12.20 **Refleksjoner og erfaringsdeling fra aktiviteten**

12:30 **Oppsummering og avrunding**

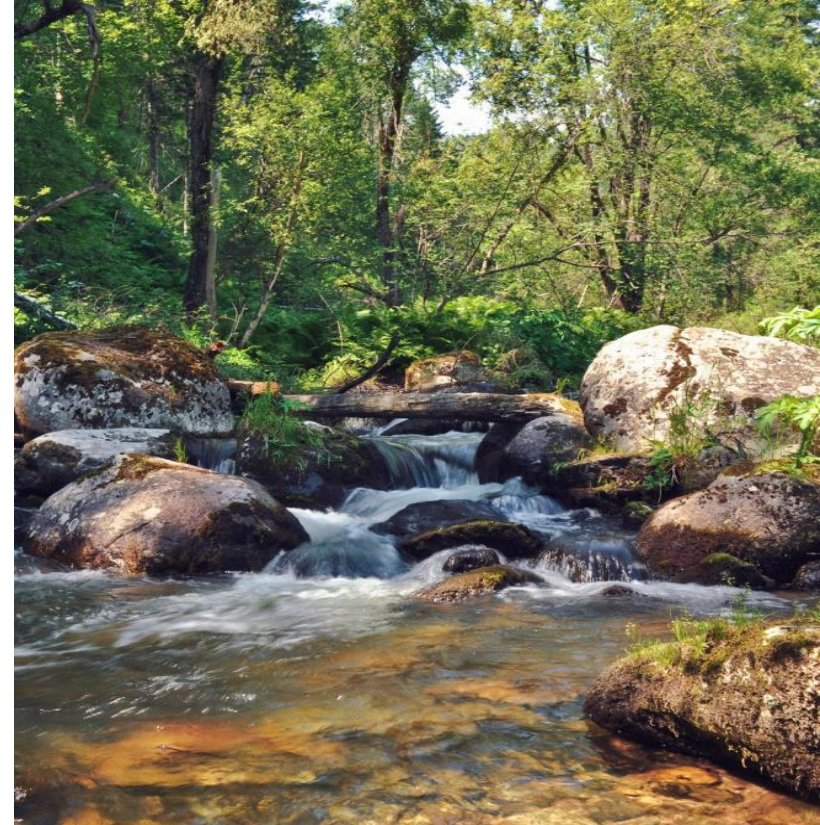
- Nøkkelinnsikter fra de tre arbeidsverkstedene
- Ressurssamling fra dette prosjektet
- Hva skjer videre?

13:00 **Vel hjem!**

Introduksjon: RefLab: Verktøy for refleksiv praksis i miljørelatert folkeforskning

- **Formål:** Utvikle kompetanse om inkludering av innbyggere og frivillige gjennom hele prosjektforløpet i miljørelatert folkeforskning og hvordan reflektere rundt roller og rollehensyn.
- Kjernen i prosjektet er **3 refleksjons- og arbeidsverksteder** + deling av innsikter og verktøy i en **tilgjengelig ressursoversikt**.
- **Målgruppe:** Alle som er involvert i miljørelatert folkeforskning. Ønsker en *bredt sammensatt deltagergruppe* inkludert deltakere uten formell forskerbakgrunn, forvaltning, og forskerutdannede.
- **Prosjektperiode:** Jan – Des 2024
- **Finansering:** Forskningsrådet
- **Nettside:** <https://www.niva.no/prosjekter/reflab>

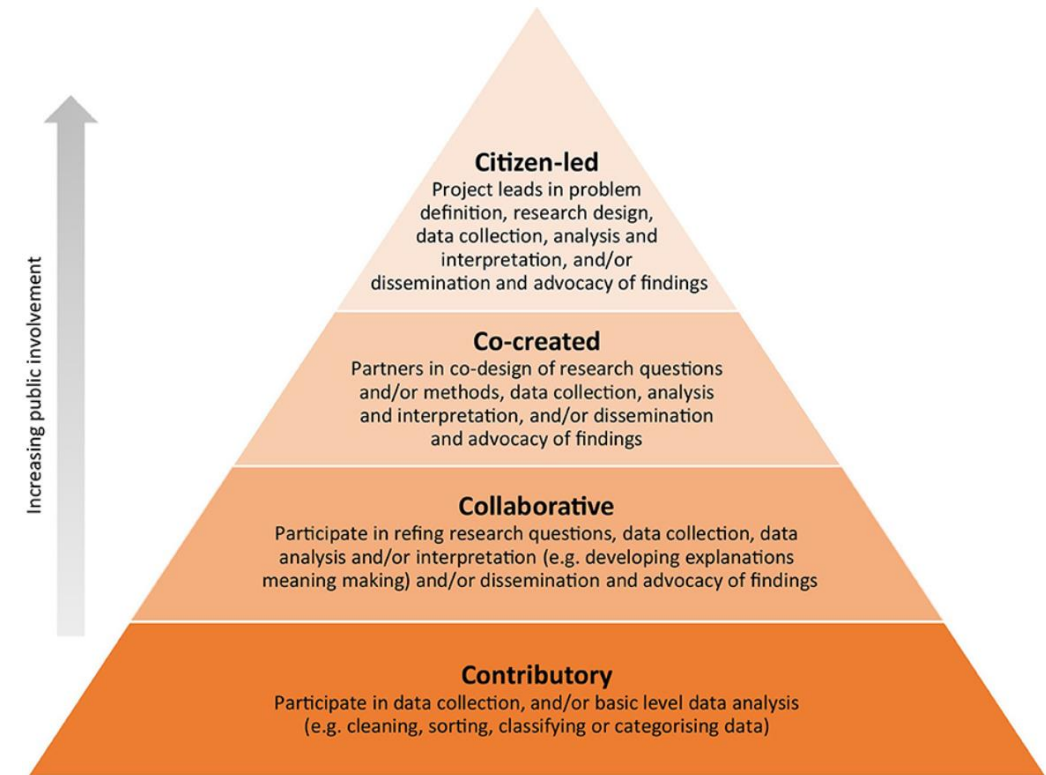
Hvem er vi i prosjektets arbeidsgruppe?

Hva er folkeforskning?

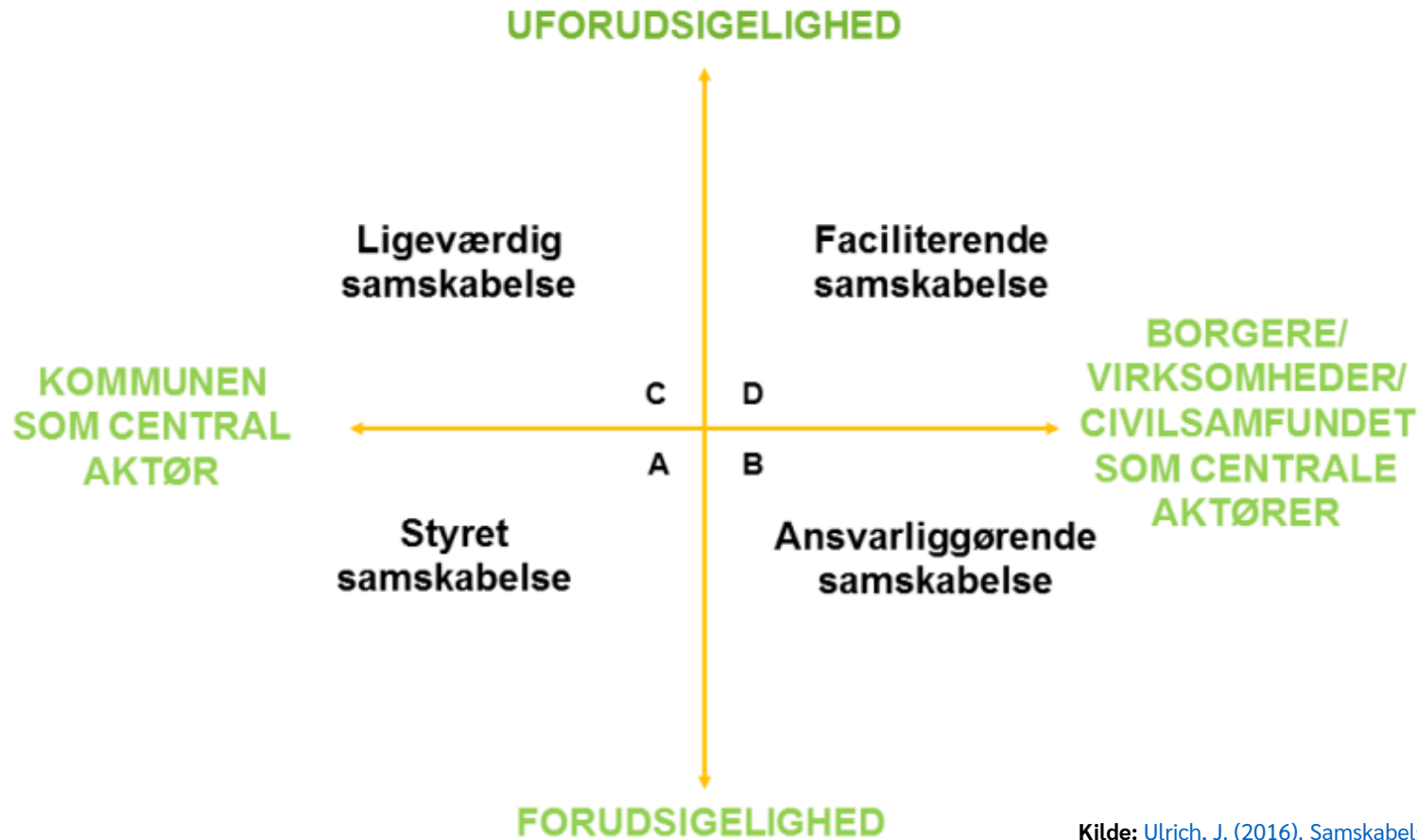
Folkeforskning er en norsk oversettelse av begrepet **Citizen Science**. Som overordnet begrep dekker folkeforskning aktiviteter der **ikke-forskere** på ulike måter involveres i forskning, og hvor sluttresultatet er ny kunnskap eller innsikt.

[978-82-12-04023-6---folkeforskning-i-norge.pdf \(forskningsradet.no\)](https://www.forskingsradet.no/978-82-12-04023-6---folkeforskning-i-norge.pdf)

[Marks et al. 2022](#). "A scoping review of citizen science approaches in chronic disease prevention." *Frontiers in Public Health* 10: 743348.

Involvering og samskaping

Jens Ulrich rammeverk for typer av samskapingformer, sett fra en kommunes perspektiv:

To dimensjoner:

Grad av forutsigbarhet i prosess og resultat:

Handler om hvor mye kommunen definerer innholdet. I den ene enden er prosessen stramt styrt med mål om forutsigbare resultater. I den andre enden rom for uforutsigbare løsninger som utvikles underveis i prosessen.

Hvem som har styringen:

Her er fokusert på aktørene. I den ene enden er kommunen sentral, mens i den andre enden har eksterne aktører (sett fra kommunens perspektiv) som innbyggere, bedrifter hovedrollen.

Kilde: [Ulrich, J. \(2016\). Samskabelse - en typologi.](#)

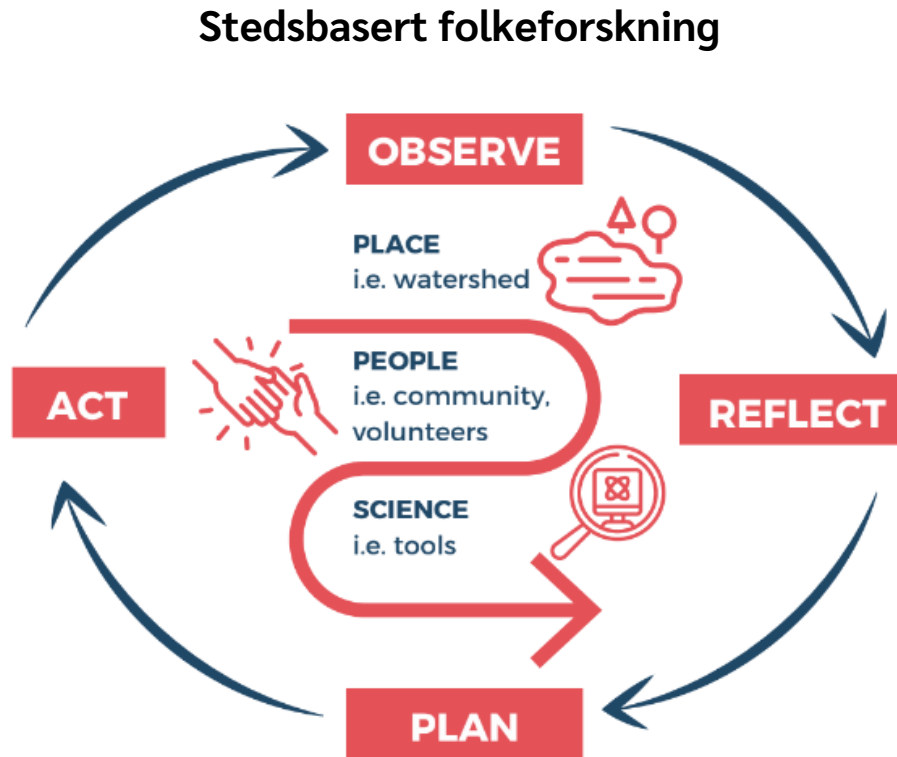
Nasjonalbibliotekets ressurs om samskaping:

<https://bibliotekutvikling.no/kompetansebank/courses/startpakke-for-samskaping/>

Brukt i Asker kommune: [Jens Ulrich \(regjeringen.no\)](#)

Miljørelatert folkeforskning har ofte en tilknytning til et sted

Kilde: [Place-based Citizen Science for Water Conservation](#)

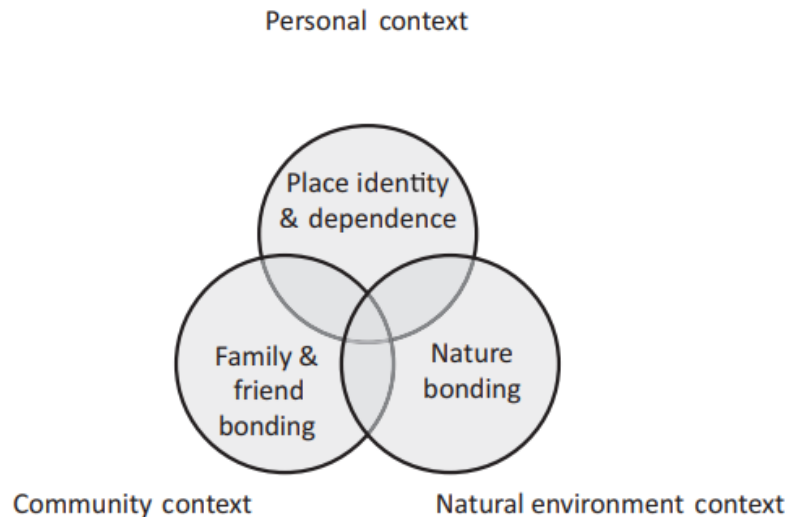
Sted betyr noe!

Program/prosjekter som behandler stedene hvor folkeforskningen foregår, ikke bare som en bakgrunn for datainnsamling, men som **en sentral aktør, pedagog og motivator** i prosessen, kan **styrke forbindelsen mellom deltakerne og programmet, bedre datakvaliteten og resultatene og øke læringen** hos deltakerne ([Haywood et al. 2024](#))

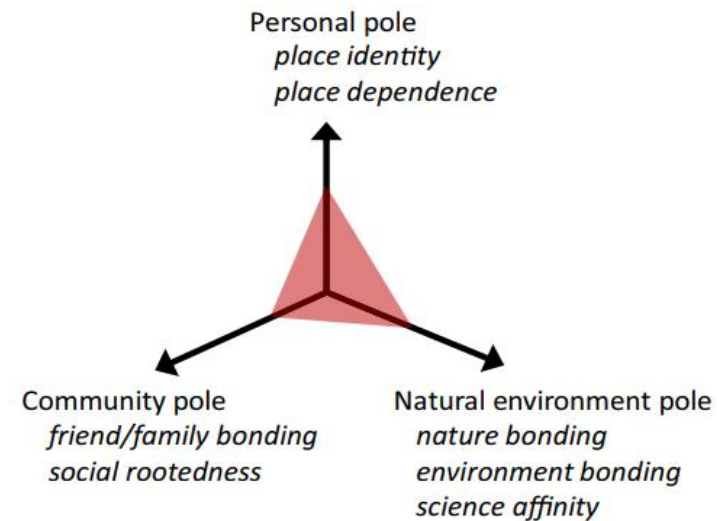
Funn fra et folkeforskningsprosjekt kan også **endre forholdet til et sted**. F.eks. hvis vi finner ut at en innsjø er i dårlig tilstand, hva må settes i gang for å ta bedre vare på den? ([Newman et al. 2017](#))

Stedstilknytning bygger på flere dimensjoner - som varierer mellom personer og kan endres over tid

Kilde: [Haywood et al 2020](#)

Eksempel fra et stedsbasert folkeforskningsprosjekt om kystmiljø – Coastal Observation and Seabird Survey Team (COASST)

Kilde: [Haywood et al 2020](#)

Bærekraft og bærekraftsrapportering

Fra «*The sustainable Development Goals Report 2020*»

FNs årlige statusrapport «*The sustainable Development Goals Report*» har ett, gjennomgående tema i 2020-rapporten:

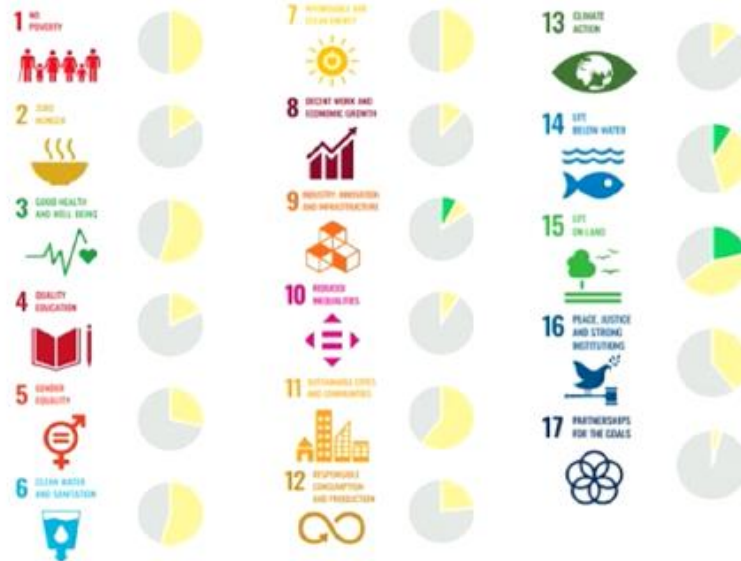
Vi trenger DATA

Raskere,
av bedre kvalitet,
på nye måter, fra flere kilder
fra mer lokalt nivå...

Citizen science (CS) add data to 33% of SDGs

The potential of citizen science to fill data gaps

- High potential for gap filling for the environment (e.g. SDG 6, 7, 14 and 15).
- Even more potential for some state of the environment or people-environment indicators that are not in the SDGs but would help us better understand ecosystems and biodiversity

Fraisl D, Campbell J, See L, Wehn U, Wardlaw J, Gold M, Moorthy J, Arias R, et al. (2020). [Mapping citizen science contributions to the UN sustainable development goals](https://doi.org/10.1007/s11625-020-00833-7). *Sustainability Science* DOI:10.1007/s11625-020-00833-7.

Fraisl (2020): <https://link.springer.com/article/10.1007/s11625-020-00833-7>

Kilde: Geir Graff (Asker kommune/KS), presentasjon nasjonalt nettverk for folkeforskning arbeidsgruppe bærekraft, april 2022

Bærekraft er mer enn rapportering på bærekraftsmål

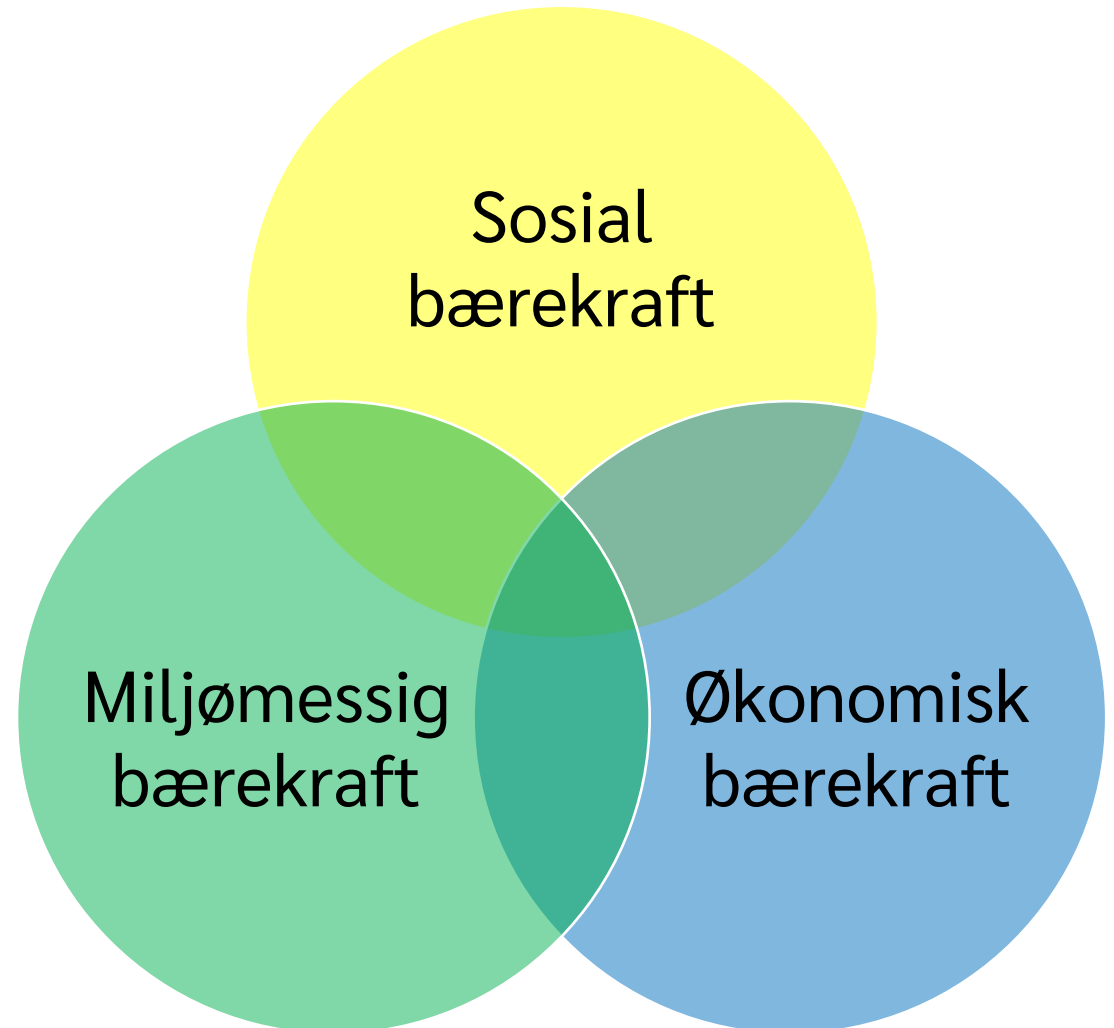
Bærekraft har flere dimensjoner og sammenhenger

Hva kan måles og tallfestes?

Folkeforskning har effekter utover datainnsamling for indikatorer

«produktivitetsblikk» vs
«demokratiseringsblikk»

Sauerman et.al. 2020 [Citizen science and sustainability transition](#)

Dagens tema

Hvordan kan vi bidra til **erfæringsutveksling** og refleksjon på **tvers av ulike former for inkluderingsprosesser**? Fra innbyggerinvolvering og samskapning til datadrevne folkeforskningsprosjekter?

Hvilke rolle spiller **ulike former for medvirkning og inkludering i bærekraftig utvikling**? Hvordan kan ulike dimensjoner av bærekraftig utvikling fremheves gjennom **folkeforskning**?

Citizen science as community

Citizen Science as tool

Illustrasjoner: Frits Ahlefeldt 2022,
<https://drawjournalism.com/?s=citizen+science>

Vi spurte dere: Hvilken rolle kan folkeforskning spille i å fremme sosial og miljømessig bærekraftig samfunnsutvikling?

Skape **bevisstgjøring** av bærekraftsutfordringer og **øke dugnadsånd**

Folkeforskning kan **øke deltagelse** av sivilsamfunnet **i å forstå og finne bærekraftige løsninger** til samfunnsproblemer

Forståelse for økologi og innblikk i hvordan kunnskaper om naturen produseres.

Øke kunnskap, potensielt bidra til positiv endring gjennom aktiviteter som del av folkeforskningen

Folkeforskning har potensial til å **øke engasjementet, bevisstheten og forståelsen for sosiale og miljømessige utfordringer** i lokalsamfunn og for folk til å ha en mer aktiv rolle i lokale utfordringer og løsninger. Deltakerne i folkeforskning lærer også **nye egenskaper og få en dypere forståelse av vitenskapelige metoder og bærekraftsspørsmål** som kan styrke samfunnets kapasitet til å håndtere fremtidige utfordringer. Forskningsmiljøet kan også ha **nytte av lokalkunnskap og generering av nye ideer**.

Det å bidra aktivt til å redde Oslofjorden kan **gi viktig kunnskap og holdninger mtp miljømessig og bærekraftig samfunnsutvikling** i form av å ikke bygge ut i strandsonen, stoppe bunntråling og fiske, stoppe plastforsøpling etc.

...og hva er noe du synes er særlig viktig å tenke over knyttet til grenseganger mellom folkeforskning og innbyggerinvolvering i forskningsprosjekter?

Folkeforskning kan kreve en del mer ressurser siden deltaker er aktivt involvert i forskning

Rollefordeling og forståelse

Forholdet mellom folkeforskning som læring/motivasjon for innbyggerne og nytteverdi for forskningsprosjektet

Man kan ønske å være involvert uten å måtte direkte være med å forske selv

Introduksjon rundt bordet - assosiasjonskort

- Se på kortene som ligger spredt ut på bordet, finn et **bilde som uttrykker bærekraft for deg**
- **Skriv noen stikkord/1-3 punkter på en post-it** som forklarer hvorfor du valgte akkurat dette kortet og fest det på kortet
- **Diskuter med gruppen din;** hvorfor du valgte kortet? Har noen valgt samme bilde? Har dere oppgitt lignende nøkkelord eller er det forskjeller?

Bruk av assosiasjonskort

Verktøyet «Assosiasjonskort» er designet for å legge til rette for kollektive samtaler om abstrakte fenomener, opplevelser, følelser, forventninger og drømmer.

Eksempel fra YouCount-prosjektet (norsk case):

Assosiasjonskort ble brukt for å utforske erfaringer knyttet til *sosial inkludering*, og for å utvikle en felles forståelse av begrepet blant de unge medforskerne og forskerne. For å svare på spørsmålet «*Hvordan føles det å være sosial inkludert?*», fant alle deltakerne bilder som best fanget følelsen de opplever når de er sosialt inkludert. Alle delte bilde og tanker i mindre grupper. Etterpå svarte de sammen på spørsmålet «*Hva er sosial inkludering?*»

YouCount Toolkit: <https://www.youcountproject.eu/about-the-project/youcount-toolkit>

Folkeforskning og involvering av folk i forskning og forvaltning knyttet til bærekraft: Ulike perspektiver og erfaringer

- Reidun Norvoll (Arbeidsforskningsinstituttet -AFI, Senter for velferds- og arbeidslivsforskning -SVA, OsloMet)
- Torbjørg Mosland Raen (Spikkestad innbyggertorg, Asker kommune)
- Katja Bratseth (Byantropologene)

Aktivitet: Ulike avveininger knyttet til folkeforskning og involvering av folk i prosjekter om/for bærekraft

Velg mellom 4 aktuelle caser/saker, velg kun 1 som dere skal jobbe med i gruppa

Alle sakene har bærekraftsutfordringer som det sentrale tema, let etter ulike dimensjoner dere vil vektlegge

Bruk gjerne rammeverk og verktøy presentert i RefLab

Bruk egen bakgrunn og erfaring med medvirkning og folkeforskning

Aktivitet: Case

Tema i case

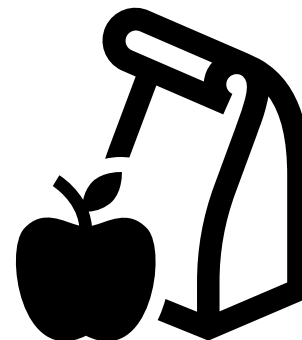
1. Ny bruk av areal med gammelt avfall
2. Sortering av husholdningsavfall
3. Energibehov
4. Innsjø uten brukere?

Se utdelt materiale

Diskuter:

1. Hvordan en innbyggerinkluderingsprosess vil se ut
2. Hvordan dere vil skaffe relevante data til forskning

Lunsj 😊

Refleksjon og erfaringsdeling fra aktiviteten

A photograph of a rustic wooden plank bridge crossing a small stream in a lush green forest. The bridge is made of weathered wooden planks and leads towards a wooden fence in the background. The scene is framed by tall birch trees with white bark and dense green foliage.

Oppsummering og avrunding

RefLab: Verktøy for refleksiv praksis i miljørelatert folkeforskning

Arbeidsverksted 1: Roller, rolleforståelse, ansvar i miljørelatert folkeforskning

Arbeidsverksted 2: Datainnhenting, kvalitet, og etikk i folkeforskning

Arbeidsverksted 3: Miljømessig og sosial bærekraft med folkeforskning – koblinger mellom innbyggerinvolvering, folkeforskning og medvirkning

Dimensjoner diskutert i RefLab

- Rollefordeling
- Datainnsamlingsfase
- Sikring av datakvalitet
- Utvikling av protokoller
- Forventningsstyring til hva som er mulig
- Tillit mellom aktører
- Bruk av teknologi underveis
- Tilhørighet og stedsforståelse
- Makt og ansvar

Hvorfor møtes for/gjennom refleksjon?

læring, endring og transformasjon, ansvarlig forskning og innovasjon

Reflection-*in*-action & Reflection-*on*-action (Schön)

Reflection-*in*-action: å reflektere når vi gjør noe, hvor vi tilpasser oss situasjoner og tar beslutninger i sanntid basert på erfaring og intuisjon.

Reflection-*on*-action: etter handlingen, hvor vi ser tilbake på hva som skjedde, analyserer det som ble gjort, og vurderer hvordan vi eventuelt kan forbedre fremtidige handlinger.

Vi skaper refleksjon og refleksiv praksis gjennom både å tenke og å gjøre.

Refleksiv praksis både alene og i felleskap er nyttig

Å **reflektere over ting alene**, uten å måtte dele, fristiller oss fra andres påvirkning og eventuelle bekymringer for å bli dømt. Å **reflektere over ting sammen i felleskap** gir mulighet til å få nye perspektiver gjennom andres synspunkter, å samarbeide og felles problemløsning ([Finlay 2008](#)).

Tusen takk for at du er med!

Videre aktiviteter om folkeforskning

forskningsradet.no/forskningspolitikk-strategi/folkeforskning/

Viktig varsel

Forskningsrådet

Prosjektbanken » Logg inn

Søk Meny

HJEM | FORSKNINGSPOLITIKK OG STRATEGIAR | NASJONALT NETTVERK FOR FOLKEFORSKNING

Nasjonalt nettverk for folkeforskning

Folkeforskning er å engasjere og involvere folk som ikkje har forskarbakgrunn i forskning eller i samarbeid med forskarar eller forskingsinstitusjonar. Fleire organisasjonar og aktørar har teke initiativ til eit nasjonalt nettverk for folkeforskning som no er under etablering.

Fire døme på folkeforskning i Noreg

- [Forskningskampanjen 2022: Store gamle trær »](#)
- [Ta tempen på Norge](#)
- [Nordic participatory, healthy and people-centered cities \(NordicPATH\) »](#)
- [Kartlegger norske vassdrag med folkeforskning »](#)

Prosjekt i Noreg

Det går til kvar tid føre seg store og små folkeforskningsprosjekt her i landet. Her finn du ei oversikt over både avslutta og aktuelle prosjekt. Ta kontakt

Takk for idag 😊

Håper vi sees!

<https://www.niva.no/prosjekter/reflab>